

ISSN 2091-5187

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ
ЖУРНАЛ

2025
1-сон

СЕРВИС

ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ЖУРНАЛ 2025 йил, 1-сони

Муассис: Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2008 йил 31 декабрда
0561-рақам билан рўйхатга олинган.

ЎзР ОАК Риёсатининг 19.03.2017 й., 239/5-сонли қарори билан эътироф этилган

**Тахририят ижодий
жамоаси:**

Бош муҳаррир:

и.ф.д., проф. М.Э.Пўлатов

Бош муҳаррир

ўринбосари:

и.ф.н., проф. Д.Х.Асланова

Масъул котиб:

и.ф.д., проф. М.Қ.Пардаев

Муҳаррирлар:

и.ф.д., доцент Ф.А.Сафаров

PhD, доцент И.М.Пардаева

А.Х.Мингбоев

Техник муҳаррир:

и.ф.н., проф. А.Н.Холиқулов

Корректор:

PhD, доц. С.А.Бабаназарова

Саҳифаловчи:

PhD Х.Н.Очилова

1 йилда 4 маротаба
чоп этилади.

**Ўзбекистон худудида
тарқатилади.**

Тахририят манзили:

140100, Самарқанд шаҳар,
Амир Темур кўчаси, 9-уй,

тел.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

факс: +998(366)231-12-53
эл.почта:

samisiservis@mail.ru

Тахририят кенгаши раиси:

М.Э.Пўлатов – Самарқанд иқтисодиёт ва сервис
институти ректори, и.ф.д., профессор

Тахририят кенгаши раиси ўринбосари:

Д.Х.Асланова – СамИСИ илмий ишлар ва
инновациялар бўйича проректори, и.ф.н., профессор

Тахрир кенгаши аъзолари:

Б.А.Бегалов – Ўзбекистон Республикаси Президенти
хузуридаги Статистика агентлиги директори, и.ф.д.,
профессор

М.Қ.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.К.Ғоибназаров – и.ф.д., профессор.

М.М.Мухаммедов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Д.Р.Зайналов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Муртазаев – ТДИУ СФ директори, и.ф.д., проф.

М.Р.Болтабаев – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Р.Х.Эргашев – ҚарМИИ профессори, и.ф.д.

И.С.Тўхлиев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

К.Б.Уразов – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Қ.Ж.Мирзаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.И.Исроилов – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Г.М.Шодиева – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Б.Абдукаримов – СамИСИ профессори, и.ф.н.

Р.Қобилов – Самарқанд вилояти ҳокими ўринбосари

С.Н.Тошназаров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

Р.Н.Нормахматов – СамИСИ профессори, т.ф.д.

А.Бектемиров – СамИСИ профессори, и.ф.д.

О.М.Пардаев – СамИСИ профессори, и.ф.д.

М.Т.Алимова – СамИСИ профессори, и.ф.д.

З.Дж. Адилова – ТДИУ профессори, и.ф.д.

Ш.О.Қувондиқов – СамИСИ профессори в.б., иқтисод
фанлари доктори

Л.Н.Халикова – СамИСИ профессори, DSc

Ф.А.Сафаров – СамИСИ доценти, DSc

А.М.Каримова – СамИСИ профессори в.б., DSc

МУНДАРИЖА:

НАЗАРИЯ ВА МЕТОДОЛОГИЯ	
Саидахроп Саидахмедович Гуломов, Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев Ақлий меҳнатнинг ўзига хос хусусиятлари, унинг самарадорлигини ошириш йўналишлари	5
Умар Худайбердиев “Яшил” иқтисодиёт ривожланишининг муҳим омиллари	9
РАҚАМЛИ ВА ИННОВАЦИОН ИҚТИСОДИЁТ	
Зарина Муродовна Мухаммедова Хизматлар соҳасининг виртуаллаштирилган инновацион инфратузилмасини шакллантиришда электрон иқтисодиёт воситаларидан фойдаланиш имкониятлари	12
Sirojiddin Abdullayevich Maxmudov Raqamli iqtisodiyot sharoitda elektron savdoning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	16
Jonibek Adxam o'g'li Maxmudov Mintaqani barqaror rivojlantirishda turizm sohasidagi tarkibiy o'zgarishlar va ularda raqamli texnologiyalarning ahamiyati	22
САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ	
Бекзод Низамкулович Атамуродов Respublikamizda maxsus iqtisodiy zonalarining bugungi kundagi holati tahlili	28
ТАДБИРКОРЛИК, МЕҲНАТ, БАНДЛИК ВА КАМБАҒАЛЛИКНИ ҚИСҚАРТИРИШ	
Ашур Али Рустам ўғли Латипов Камбағалликни қисқартиришда иш билан бандликни таъминлашнинг стратегик йўналишлари	31
ХИЗМАТ КўРСАТИШ ВА СЕРВИС	
Тулкин Саидахмедович Шарипов Овқатлантириш хизматларини ривожлантиришда оммавий ахборот воситалари ва ижтимоий тармоқлардан фойдаланиш имкониятлари	39
Шохида Ильясовна Артикова, Дилафруз Бахриллоевна Абдуллаева Развитие сферы услуг в условиях цифровой трансформации экономики	43
Zafarjon A'zamovich Axmedov Tibbiy xizmatlari bozorida iste'molchi (bemor)larning talabini baholash borasida yondoshuvlari	47
Мурод Нозирович Ибрагимов Совершенствование формы и содержания технического задания на оказание консультационных услуг	51
Фарход Анварович Сафаров Хизмат кўрсатиш корхоналари фаолиятини такомиллаштиришда innovatsion jarayonlarning xususiyatlari	57
Nasiba Ergasheva Keytering outsorsing xizmatlarini rivojlantirishning zamonaviy tryendi sifatida	62
Khudoynazar Ergashev, Azizbek Khabibullaev, Odiliya Soibnazarova Supporting the service sector from the state government mechanism	66

САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ

Бекзод Низамкулович Атамуродов – Тошкент транспорт университети, таянч докторанти

RESPUBLIKAMIZDA MAXSUS IQTISODIY ZONALARNING BUGUNGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI

Annotatsiya. Ushbu maqolada mamlakatimizda maxsus iqtisodiy zonalar faoliyatini rivojlantirish va boshqarish iqtisodiyotning asosiy bo‘g‘ini sifatida keltirilganigi to‘g‘risida ma’lumotlar keltirilgan. Shu bilan birga maxsus iqtisodiy zonalarini rivojlantirish va boshqarishda erishilayotgan yutuqlardan tashqari ushbu iqtisodiy zonalarini rivojlantirishda uchraydigan kamchiliklar, ularni boshqarishdagi muammolar va ularning yechimlari haqida qimmatli ma’lumotlar berilgan.

Kalit so‘zlar: maxsus iqtisodiy zona, erkin iqtisodiy zona, investitsiya, imtiyozlar, tarmoqlar, eksport va import, tadbirkorlik.

Kirish. Bugungi kunda bozor iqtisodiyoti sharoitida dunyoda hamma narsa bir-biri bilan uzviy ravishda bog‘liq bo‘lib bormoqda. Biz buni ayniqsa globalashuv sharoitida mamlakat iqtisodiyotning bir qancha sanoat tarmoqlarida rivojlanishini sohasalar kesimida ko‘rishimiz mumkin bo‘ladi. Misol uchun yuqori qo‘shilgan qiymatga ega bo‘lgan mahsulotni ishlab chiqarish uchun zamonaviy, yuksak texnologiyali quvvatlar zarur bo‘ladi. Bunday korxonalarini barpo qilish uchun esa, xorijiy va mahalliy investitsiyalarni jalb etish yaxshi samara beradi. Ular o‘z navbatida qulay shart-sharoitlar yaratilgan, keng imtiyoz, rag‘batlar berilgan joyda butun salohiyatini namoyon etadi. Mana shu jihatlarning barchasi mujassam bo‘lgan maskanda maxsus yoki erkin iqtisodiy hududni tashkil etish imkoniyati vujudga keladi.

Shundan kelib chiqqan holda, O‘zbekiston Respublikasining 2020 yil 17 fevraldagi “Maxsus iqtisodiy zonalar to‘g‘risida”gi O‘RQ-604-sonli qarori qabul qilindi hamda ushbu qonundan kelib chiqib maxsus iqtisodiy zonalarining faoliyat ko‘rsatishi va ularni rivojlantirishini tashkil etish sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iboratligi belgilab olindi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Tadqiqot natijasida maxsus iqtisodiy zonalarini bugungi kundagi holati bo‘yicha xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy izlanishlari o‘rganildi.

Maxsus iqtisodiy zonalarini faoliyatini rivojlantirish va innovasion boshqarishida MDH olimlaridan biri V.D.Andrianov o‘zining ilmiy izlanishlarida eksportni yo‘naltirish strategiya-sining muhim tarkibiy qismlaridan biri bu mahalliy va xorijiy kapitalni jalb qilish, eksportni kengaytirish, valyuta daromadlarini ko‘paytirish, yangi texnologiyalardan foydalanish, hamda milliy iqtisodiyotni rivojlantirish va uning yanada samarali integratsiyasi uchun maxsus iqtisodiy zonalarini rivojlantirish muhimligi sifatida o‘z fikrlarini ilgari surgan¹. Shu bilan birgalikda, V.I.Murar va Ye.V.Rajakova kabi olimlar milliy iqtisodiyotga xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, uning raqobatbardoshligini oshirishning samarali zamonaviy makroiqtisodiy vositalaridan biri ko‘plab rivojlangan mamlakatlar rivojlanishining ustuvor yo‘nalishi sifatida maxsus iqtisodiy zonalarini yaratish muhimligi kabi qarashlar ularning ilmiy izlanishlarida yoritib berilgan².

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur maqolani tayyorlash jarayonida mantiqiy tahlil, ilmiy mushohada, maqolani tayyorlashda mantiqiy tahlil, ilmiy mushohada, innovatsion usullardan foydalanildi. Maxsus iqtisodiy va kichik sanoat zonalarini tizimini rivojlantirish va innovasion boshqarish samaradorligini oshirish va hamda takomillashtirish bo‘yicha vujudga keluvchi iqtisodiy munosabatlar olindi.

Tahlil va natijalar. Maxsus iqtisodiy zonalarini tashkil etish, ayniqsa, moliyaviy cheklovlar yoki tartibga solish inertsiyasi bilan ajralib turadigan sharoitlarda iqtisodiy rivojla-

¹ <https://cyberleninka.ru/article/n/99-03-055-andrianov-v-d-kuznetsov-a-n-spetsialnye-ekonomicheskie-zony-v-mirovoy-ekonomike-mgu-im-m-v-lomonosova-ekon-fak-m-teis-1998-59-s>

² <https://izron.ru/articles/sovremennyy-vzglyad-na-problemy-ekonomiki-i-menedzhmenta-sbornik-nauchnykh-trudov-po-itogam-mezhduna/sektsiya-17-teoriya-upravleniya-ekonomicheskimi-sistemami/osobyie-ekonomicheskie-zony-ponyatie-sushchnost/>

nishni jonlantirishga qaratilgan strategik yondashuvni ifodalaydi. Ushbu zonalar xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, savdoni osonlashtirish va soliq imtiyozlari va tartibga soluvchi to‘siqlarni kamaytirish kabi imtiyozlar orqali sanoat o‘shishini rag‘batlantirish uchun mo‘ljallangan.

Respublikaning rivojlanayotgan iqtisodiy landshaftida maxsus iqtisodiy zonalar innovatsiyalar va mintaqaviy rivojlanishni rag‘batlantirish vositalari sifatida tobora ko‘proq obro‘ga ega bo‘lmoqda. Biroq, ushbu zonalar hozirgi holati ularning samaradorligiga ta‘sir qiluvchi omillarning, jumladan, boshqaruv tuzilmalari, infratuzilmaning yetarliligi va kengroq iqtisodiy siyosatga integratsiyalashuvining murakkab o‘zaro ta‘sirini ochib beradi. Ushbu tahlil davom etar ekan, respublika bo‘ylab maxsus iqtisodiy zonalar o‘rtasidagi tabaqalanishni sinchkovlik bilan o‘rganish, ularning muvaffaqiyatlari va muammolarini baholash, ularning milliy iqtisodiyotdagi rolini har tomonlama tushunish zarur bo‘ladi. Oxir oqibat, topilmalar iqtisodiy siyosat va rivojlanish strategiyalari bo‘yicha yanada nozik muloqotga hissa qo‘shishga qaratilgan.

Respublikadagi maxsus iqtisodiy zonalar bugungi kundagi holati va tahlili haqida jadval asosida ma‘lumot berish uchun quyidagi ko‘rsatkichlarni 3-jadvalda keltirish mumkin.

1-jadval

Maxsus Iqtisodiy Zona	Yil	Asosiy Faoliyat Turi	Investitsiya Hajmi (mln USD)	Yaratilgan Ish O‘rinlari	Eksport Hajmi (mln USD)	O‘shish Surati (%)
Zona 1	2024	Qishloq ho‘jaligi	50	200	30	10
Zona 2	2024	Qayta ishlash	100	300	70	15
Zona 3	2024	Texnologik rivojlanish	150	400	120	20
Zona 4	2024	Turizm	30	100	10	5

2024-yilning 1 iyul holatiga ko‘ra ishtirokchisi mavjud maxsus iqtisodiy zonalar son – 24 ta, kichik sanoat zonalar soni – 400, texnoparklar soni – 22 ta hamda klasterlar soni – 398 ta mavjud bo‘lib, ularning tarkibidagi korxonalar soni MIZlarda – 959 ta, kichik sanoat zonalarida – 3 069 ta, texnoparklarda – 2 172 ta va klasterlarda – 408 taga yetdi¹.

Bunda klaster deb – meva-sabzavot va qishloq xo‘jaligi resurslarini yetishtirish va chuqur qayta ishlash, chorvachilik, baliqchilik va boshqa komplekslarni yaratish, raqobatbardosh yuqori texnologiyali va eksportbop to‘qimachilik, oziq-ovqat va boshqa turdagi mahsulotlar ishlab chiqarishni tashkil etish shaklidir.

Sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi MIZlarda–20 103,8 mlrd.so‘mni, KSZlarda– 7 237,0 mlrd. so‘mni, texnoparklarda – 410,8 mlrd. so‘mni va klasterlarda 14 130,2 mlrd.so‘mni tashkil qildi. Eng yuqori sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi maxsus iqtisodiy zonalar hissasiga to‘g‘ri kelgan bo‘lib, 20 103,8 mlrd. so‘mni tashkil etdi hamda o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 17,5 foizga ga oshgan². O‘ kuchi bilan bajarilgan qurilish ishlari hajmi MIZlarda – 23,3 mlrd. so‘mni, KSZlarda – 59,9 mlrd. so‘mni, texnoparklarda – 276,9 mlrd. so‘mni hamda klasterlarda –221,5 mlrd. so‘mni tashkil qildi. Eng yuqori o‘z kuchi bilan bajarilgan qurilish ishlari hajmi texnoparklar tarkibidagi korxonalar hissasiga to‘g‘ri kelgan bo‘lib, 276,9 mlrd. so‘mni tashkil etgan hamda o‘tgan yilning shu davriga nisbatan 102,6 martaga oshgan.

Bundan tashqari, respublikada maxsus iqtisodiy zonalar tashkil etilishi o‘shish sur‘atlarini rag‘batlantirish va chet el investitsiyalarini jalb etishga qaratilgan muhim iqtisodiy islohotlar natijasida kuzatilishi mumkin. Hozirga vaqtga O‘zbekistonda faoliyat yuritayotgan maxsus iqtisodiy zonalar faoliyat yuritib, mamlakatimizda 2008-2016 yillar davomida faqatgina 3 ta ana shunday hudud tashkil etilgan bo‘lsa, ayni kunga kelib sanoat erkin iqtisodiy zonalar soni

¹ <https://stat.uz/uz/default/press-revizlar/59341-2025-yil>

² <https://stat.uz/uz/default/press-revizlar/59341-2025-yil>

12 taga, farmasevtika erkin iqtisodiy zonalari soni 7 taga, turistik erkin iqtisodiy zonalari soni 2 taga hamda qishloq xo‘jaligi erkin iqtisodiy zonalar soni 2 taga etganini ko‘rishimiz mumkin. O‘tgan besh yilda erkin iqtisodiy zonalarda umumiy qiymati 10 trl. so‘mlik 1 mingdan ortiq loyiha ishga tushurilib, natijada 100 mingta ish o‘rni yaratilib, yiliga qo‘shimcha 45 trln. so‘mlik mahsulot ishlab chiqarila boshlandi. Sanoat zonalarida korxonalar yiliga 750 million AQSh dollarlik eksport va 1 trln. so‘mdan ziyod soliq tushumlari ta‘minlandi.

Shu bilan, maxsus iqtisodiy zonalar bo‘sh turgan va faoliyat ko‘rsatmayotgan davlat mulki obyektlari, ma‘muriy-hududiy tuzilmalar hududlari negizida, shuningdek, qishloq xo‘jaligiga mo‘ljallanmagan yerlarda tashkil etiladi.

Xulosa va takliflar. Respublikamizda maxsus iqtisodiy zonalar va ular ishtirokchilariga yangi investitsiya loyihalarini ishlab chiqarishga byurokratik to‘siqlarni olib tashlab, loyihalarni og‘ishmay joriy etish oqibatida, yangi ish o‘rinlarini yaratish va buning natijasida aholining ijtimoiy muhofazasini ta‘minlash imkoniyatini beradi.

Shu tariqa maxsus iqtisodiy zonalar mamlakatimiz hamda xalq xo‘jaligi taraqqiyotining muhim va ajralmas qismi sifatida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

- maxsus iqtisodiy sanoat zonalaridagi mavjud bo‘sh yer maydonlarini yirik investorlarga berishda elektron onlayn-auksion savdolarini o‘tkazmasdan, to‘g‘ridan-to‘g‘ri, investitsiya majburiyati bilan direksiyalar tomonidan Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi bilan kelishgan holda ajratish;

- maxsus iqtisodiy va kichik sanoat zonalari ishtirokchilari tomonidan qurilgan bino-inshootlarni xususiylashtirib berish yuzasidan tegishli tartib ishlab chiqish;

- maxsus iqtisodiy zonalardagi bo‘sh yer maydonlari va bino-inshootlarni yirik investorlarga berishda elektron onlayn-auksion savdolarini o‘tkazmasdan, investitsiya majburiyatini yuklagan holda to‘g‘ridan-to‘g‘ri ularga yer ajratish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Maxsus iqtisodiy zonalar to‘g‘risida” O‘zbekiston Respublikasining Qonuni, 17.02.2020 yildagi O‘RQ-604-son.
2. <https://invest.gov.uz/uz/investor/>.
3. <https://stat.uz/uz/default>.
4. Mirzalieva S.S. Maxsus iqtisodiy zonalarni rivojlantirishning xorij tajribasi: I.f.n. ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya Avtoreferati . Toshkent. TDIU, 2001. 8-bet.
5. Адрианов В.Д. Специальные экономические зоны. Журнал «ЕКО», 1997, (№ 3), С: 42.
6. Vaxabov A.V., Xajibakiev Sh.X., Muminov N.G. Xorijiy investitsiyalar. O‘quv qo‘llanma. – T.: Moliya, 2010. 180-bet
7. Данко Т.Л. Свободные экономические зоны в мировом хозяйстве// ИНФРА-М.-1998. С:168.

<p>Б.Атамуродов</p> <p>Анализ современного состояния особых экономических зон в нашей республике</p> <p>Аннотация. В данной статье представлена информация о развитии и управлении особыми экономическими зонами в нашей стране как основной частью экономики. При этом, помимо достижений в развитии и управлении особыми экономическими зонами, приводится ценная информация о недостатках развития этих экономических зон, проблемах в их управлении и путях их решения.</p> <p>Ключевые слова: особая экономическая зона, свободная экономическая зона, инвестиции, льготы, отрасли, экспорт и импорт, предпринимательство.</p>	<p>B.Atamurodov</p> <p>Analysis of the current state of special economic zones in our republic</p> <p>Abstract. This article provides information on the development and management of special economic zones in our country as a major part of the economy. At the same time, in addition to achievements in the development and management of special economic zones, valuable information is provided about the shortcomings of the development of these economic zones, problems in their management and ways to solve them.</p> <p>Keywords: special economic zone, free economic zone, investments, benefits, industries, export and import, entrepreneurship.</p>
---	--

ISSN 2091-5187

☞ “СЕРВИС” ☞

Журнал Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти таҳририят
бўлимида нашрга тайёрланди.

14.03.2025 йилда теришга берилди. 25.03.2025 йилда босишга рухсат этилди.
Офсет босма қоғози. Қоғоз бичими 60x84_{1/8}. “Times” гарнитураси. Офсет
босма усули. Шартли босма табағи 14,6. Ҳисоб-нашриёт
табағи 13,87. Адади 100 нусха. Буюртма № 0012А/25

Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институтининг
матбаа бўлимида чоп этилди.
Лицензия № 025316.
Реестр № Х-119112.

Манзил: Самарқанд шаҳри, Шохрух кўчаси, 60-уй.

© Самарқанд иқтисодиёт ва сервис институти, 2025.